

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 2 3 1 1 0 3 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 2 ====

Razčlemba izhodiščnega besedila

Ponedeljek, 29. maj 2023 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Priloga z neumetnostnim besedilom in konceptni list sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 20 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 90. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Osnutek zadnje naloge, ki ga lahko napišete na konceptni list, se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani.

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

5.4. Obkrožite črko pred pravilno trditvijo.

- A Beseda *veja* je domača, in sicer je nastala v slovenščini.
- B Beseda *veja* je domača, in sicer podedovana iz praslovanščine.
- C Beseda *veja* je prevzeta iz latinščine v 16. stoletju.
- Č Beseda *veja* je prevzeta, in sicer iz stare cerkvene slovanščine.

(1)
(5 točk)

6. Novinarka je pri zapisu ohranila frazeme in nekatere značilnosti pogovornega jezika intervjuvanca.

6.1. V povedi iz 8. odstavka podčrtajte frazem in razložite njegov pomen.

Božidar Jakac je verjel, da iz tistih, ki pri njem študirajo, naredi slikarje kot bog po svoji podobi.

(2)

6.2. V 8. odstavku intervjuvanec uporabi tudi frazem, s katerim pove, da pri svojem delu ni dosegel ničesar izjemnega. Izpišite frazem s tem pomenom.

(1)

6.3. Kako frazemi in značilnosti pogovornega jezika učinkujejo v besedilu? Podčrtajte ustrezni možnosti ob poševnicah.

Ohranjanje značilnosti pogovornega jezika in frazemi prispevajo k *ž i v o s t i /*
r a z u m l j i v o s t i / a v t e n t i č n o s t i / j a s n o s t i / n a t a n č n o s t i besedila.

(2)
(5 točk)

7. Kaj pomenijo naslednji frazemi z besedo *hudič*? Na črte pripišite številko ustrezne razlage.

___ tu ima hudič svoje kremplje vmes	1	naredil je nekaj slabega
___ tam je cel hudič	2	vse je propadlo
___ sam hudič ga je prinesel	3	zadovoljiti se je treba s tistim, kar je mogoče dobiti
___ vse je šlo k hudiču	4	godijo se neprijetne, težke reči
___ v sili še hudič muhe žre	5	prišel je v nepravem času
	6	v stiski ni mogoče najti rešitve
	7	stvar, zadeva se nenavadno, nepričakovano zapleta
	8	vse si je upal

(2 točki)

8. V 1. odstavku Korošec govori o »*levosmerni*« *vejici*, ki zaključuje npr. polstavek.

8.1. Obkrožite črki pred povedma s polstavkom.

- A Tisti, ki je kaj razkril, je razkril lumparijo in lumpa.
- B Vejica, postavljena levo ali desno, narekuje stavčno intonacijo.
- C Želel je postati slikar, a se je zapisal slovenščini.
- Č Čakajoč na študijski dopust, je nadaljeval z delom pri slovarju.
- D V tistih časih se je zdelo, kot bi bila novinarska srenja podivjala.

(2)

8.2. Obkrožite pravilno trditev.

Polstavka v nalogi 8.1. vsebujeta

- A namenilnik in nedoločnik.
- B nedoločnik in deležnik.
- C deležnik in deležje.

(1)

8.3. Enega od polstavkov iz naloge 8.1. pretvorite v smiselni odvisnik. Novo poved napišite.

(2)

V katero vrsto odvisnika ste pretvorili izbrani polstavek?

(1)

(6 točk)

9. V katerih besedah je neobstojni polglasnik? Obkrožite črko, s katero je zapisan.

jezikoslovec

kreten

disertacija

je želel

polstavek

užaljen

(2 točki)

10. Kako v zbornem knjižnem jeziku izgovorimo besede v povedih? V trditvah obkrožite ustrezne možnosti ob poševnicah.

Njegov kabinet je pričakovano od vrha do tal poln knjig, vse naokoli so njegove slike in risbe. V prostoru diši po tobaku, pipa je njegova spremljevalka že desetletja.

- V besedi *vrha* pred *r* izgovorimo polglasnik. DA/NE
 - V besedi *knjig* obkroženi del besede izgovorimo kot mehčani [n']. DA/NE
 - Naglašeni samoglasnik v besedi *njegove* je po kakovosti ozek/širok in po trajanju dolg/kratek.
 - V izgovoru besede *risbe* je prišlo do asimilacije oz. premene po zvonečnosti. DA/NE
 - V besedi *spremljevalka* obkroženi del besede izgovorimo kot [l]. DA/NE
- (3 točke)

11. Opazujte poved.

Nekaj najbrž le mora biti, če že ne v genih, vsaj ob neki predpostavki, ker navsezadnje je Irena vrhunska slikarka.

- 11.1. Iz povedi v preglednico izpišite po eno besedo, ki spada v zahtevane besedne vrste.

Zaimek	
Predlog	
Veznik	

(2)

- 11.2. Podčrtano besedo v povedi zamenjajte s sopomensko.

(1)

- 11.3. Tvorite poved, v kateri se boste na nanašalnico *Irena* navezovali z zaimkom/s pozaimljanjem.

(2)
(5 točk)

12. Podčrtanim glagolom iz 4. odstavka izhodiščnega besedila določite glagolski vid. Glagolom pripišite še vidski par.

Nekaj mora biti v mojem značaju. Izpostavil pa bi še teorijo praške strukturalne šole. Po diplomi sem se namreč izpopolnjeval v Pragi. Praška šola upošteva živo jezikovno rabo in jo sooča z veljavno knjižno rabo, išče pa nekaj skupnega, ne da bi eno prevladalo nad drugim, razen tam, kjer gredo stvari povsem proti knjižnemu jeziku – npr. germanizmi itd.

Izpisani glagol	Glagolski vid	Vidski par
Izpostavil bi		
sem se izpopolnjeval		
išče		
bi prevladalo		

(4 točke)

13. Preberite povedi.

13.1. *Nikoli ni nihče mislil, da bo, kar on predlaga, obveljalo.*

Vrata na FDV so mi bila odprta, kar sem predlagal glede jezika, so namreč sprejeli.

Podčrtana stavka pretvorite v sopomensko besedno zvezo in obe povedi ponovno napišite.

Prva poved:

(2)

Druga poved:

(2)

- 13.2. Vlogo katerega stavčnega člena v stavku opravljata pretvorjeni besedni zvezi?

Prva pretvorjena besedna zveza: _____

Druga pretvorjena besedna zveza: _____

(2)
(6 točk)

17. Opazujte navedene tvorjenke. Podčrtajte ustrezno skladijsko podstavo in jim določite vrsto.

Tvorjenka	Skladijska podstava	Vrsta tvorjenke
soavtor	ta, ki dela z avtorjem skupni avtor tak, ki je kot avtor	
navsezadnje	tak, ki je od vseh zadnji tako, da je zadnje na vse zadnje	
slovaropisje	to, da se piše slovar dejavnost slovaropisca pisanje slovarja	
imenovati	izbrati ime to, da se izbere ime dati ime	

(6 točk)

18. Tomo Korošec v 1. odstavku pravi, da z vejico zaznamujemo različen tonski potek stavčne intonacije. Tvorite enostavno vprašalno poved z rastočo stavčno intonacijo.

Tvorite enostavno vprašalno poved s padajočo stavčno intonacijo.

(2 točki)

19. V spodnjem besedilu je 10 jezikovnih napak. Popravite jih.

Tomo Korošec

Rodil se je v Laškem. Diplomiral je iz Slovenskega jezika z književnostjo. Po diplomi, je študiral v Pragi. 1964. leta se je zaposlil kot asistent na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU kjer je delal pri Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Doktoriral je leta 1976 in od takrat na fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani predaval novinarstvo. Ukvarjal se je z besediloslovjem in s stilistiko slovenskega poročevalstva, je avtor in soavtor različnih slovarjev in učbenikov za slovenski jezik. Mnogi se ga spominjajo po kratkih televizijskih oddajah pet minut za boljši jezik. Tovrstne oddaje skušajo prispevat k višji stopnji jezikovne kulture. Pravi, da je najbolj lepe trenutke preživel ob rekah na ribolovu. Je tudi soavtor knjige, ki govori o muharjenju, pred dvema leti pa je izšel njegov slovar ribištva. Oba s hčero sta strastna slikarja.

(5 točk)

Blank writing area with horizontal lines and a box for word count.

Število besed: